



העולם הזה

השבועון המצויר
ל אינפורמציה

גליון
יובל
805

פסח
תשי"ג

י"ג ניסן תשי"ג
29.3.1953
300 פרופה



מארס 1951



פברואר 1951



ינואר 1951



נובמבר 1950

הקומאינפורם, שהוא ציני ושהוא דורש יותר מדי, שאין הוא משפיע על איש ושהוא משפיע על הנוער לרעה.

בראשית הדרך

הצבנו לעצמנו מטרה: לא רק להגיע לכל השכבות הרגילות לקרוא עתון עברי, אלא בעיקר לפלוש לתוך שטח-כור, לכבוש קהל קוראים שא לא קרא מימיו עתון, באשר סגפון העתונות הקיימת היה זר רוחו.

האשימו אותנו או שאנו "יורדים אל הקורא". הצביעו על הנערות היפות שהופיעו בשער, על הכתבות הקלות שתפסו חלק מסוים בעתון. לא התחשבנו באשמות אלה. ידענו שאם הנערה על השער עוזרת להשריש את העתון בשכבה זו, שחשיבותה כה מכרעת מפני שתקבע — מחר — את גורל המדינה, הרי שהנערה משרתת מטרה חיובית. לא מאסנו בכתיבה קלה, מלווה בתמונות, אם הניעה קוראים צעירים לעיין בפעם הראשונה בטקסט שבצד התמונות. לקרוא מאמר בעל תוכן רציני שחשף את בעיות-היסוד של חייהם ושל מדינתם.

"יורדנו אל הקורא" כדי לעלות יחד אתו לרמה, שאחרת לא היינו מגיעים אליה לעולם בראש הכתנה הזו. ולא אמרנו זאת לפני שלוש שנים, ולא אמרנו זאת לפני שנתיים, שמה היו נראים הברברים כהתרברבות וכיוהרה. אנו מעזים לומר זאת היום. כי התקדמותו של העתון אל מטרות, התבססותו במשלטים הגבוהים ביותר של הבעיות הלאומיות, שוב אינן מוטלות בספק אף בעיני שולליו החמורים ביותר.

ועל זאת גאחתנו: הפיכת העתון לכלי-ביטוי רציני ביותר לא גרמה לניתוקו מקהל הקוראים שהוא ליכד אותו מסביבו. אנחנו לא התקדמנו לבדנו. קוראינו הלכו עמנו בדרך זו. שמונה השערים המופיעים בעמוד זה הם סימני-הדרך בנתיב זה, למרחק זה המוביל מן השנה הראשונה אל השנה השלישית.

אין זה סוף הדרך

כי אין העתון הזה רוצה להגיע לעולם למקום בו יעמוד ויאמר: עד כאן, ולא הלאה. לא קצרה הדרך שעברנו. אולם היא כאן וכאפס לעומת הדרך שאנו עוד רוצים לעברה. לא פעם האשימו אותנו בפירכוס עצמי, ב"ההלך פיד" אולם אין עתון אשר אי שביעית-הרצון-העצמית הפכה אצלו השקפת-עולם כמו אצל עתון זה. הוא נתון במצב של "מהפכה מתמדת" — של חיפוש-צורות מתמיד, הגלוי לעיני כל קורא המשווה גליון כלשהו לגליון שקדם לו בשלושה חודשים בלבד. העתון הזה אינו מכיר בפקודה "עמוד דום"! ככל שרב המתקן בין הצורה והרמה של הגליון הראשון לבין הגליון האחרון בתקופת שלוש-השנים שנסתיימה, אנו מקווים כי יהיה קטן לעומת המרחק שנעבור בשלוש השנים הבאות. ואם זו הייתה, הרי לוקים אנו בהיירות.

אנשים הופשים

נותנים לך את העתון הזה. אין הם משועבדים לכל מפלגה. אין הם גם מפלגה חדשה, או גרעין של מפלגה חדשה. שום מצע מפלגתי אינו מאחד אותם, ושום קולקטיביות רעיונית אינה מחייבת אותם.

הם באו מכל המפלגות ומכל צורות-ההויה: כוגרים של קיבוצי השומר-הצעיר לעומת איש אצ"ל ואיש ח"י, בן הדור השני של מפא"י ואלוף המכבי, אנשים שגדלו בעיר ובמסק. רק דבר אחד מאחד את כולם: הרצון להשתחרר מעריצות הרגשות כדי לעבוד את ההגיון האובייקטיבי, הרצון להפעיל את השכל הישר שאינו משועבד לאיש.

מעולם לא התימרנו להיות נציגיו הנבחרים של הנוער העברי, גם לא תבענו לעצמנו את הכתר של בסאון-הדור-הצעיר. אין אנו מייצגים אלא את עצמנו. אולם הוויכוח הנוקב, ולפעמים העקשני, המתנהל בישיבות מערכת זו על כל נושא גדול כקטן, משקף כמעט את כל גוני המחשבה של הדור הצעיר. בישראל של היום זו הבמה היחידה עליה דנים צעירים בלתי-תלויים על בעיות השעה והתקופה, מבלי לקבל פקודות מאיש וזלזל מצפונם.

וזאת היא המסקנה

מנסיון קצר זה של שלוש שנים: ארץ זו קוראת לבניה להעז ולקום. כותי-יצירה עצום כבול ורדום ככל השטחים. המרחב משתרע לרגלי צעירים הנאמנים לעצמם ואיש לרעהו. זה הדבר אשר ביקשנו לומר. אם דיברנו יותר מדי, הבורך סבלנותך. ואם אמרנו מעט מדי, — סלח.

מערכת העולם הזה



מארס 1953



פברואר 1953



פברואר 1953



ינואר 1953

מה נשתנה

הגליון הזה מכל הגליונות? שבכל הגליונות כותב העורך את המדור הזה ואנו את כל שאר המדורים, ובגליון זה כותבים אנו את המדור הזה והעורך את כל שאר העתון. כי גליון זה הוא גליון חגיגי. הוא הגליון האחרון בשנה השלישית מאז עבר העולם הזה לירדנו.

שלוש שנים אינן ולא כלום לעומת הנצח, אינן הרבה בחייו של עתון הקיים זה 16 שנה, מקוה להתקיים עוד כמה דורות. אולם שלוש שנים הן פרק זמן ניכר למדי בחייהם של אנשים צעירים, סימן דרך המצדק מבט חסוף אחורה, מבט חידר קדימה.

לפני שלוש שנים

הגשימה קבוצה קטנה של צעירים חלומים שחלמה אותה בשוחות החיות. החלום היה משותף להרבה אלפים. אולם קבוצה זו החליטה להמחיש אותו בחיים.

וזה היה חלום:

סגנון חדש נולד במדי החאקי. הוא לא היה רק צורת דיבור (פגומה), צורת לבוש (מרושלת). הוא היה דרך של מחשבה, דרך של התנהגות, ציוי מוחלט של ערכים, שבלעדיהם לא יכלו בני השוחות המופגנות להתקיים גם יום אחד. הנאמנות המוחלטת לחבר, הנכונות לעזור לחלש, לנדבא ולפצוע, ההכנעה-העצמית הגאה בפני כמה אידיאלים פשוטים ובלתי מוגדרים גם ביום של פתח, המשמעת מרצון שלא הפכה מעולם לציות עיוור או להשפלה עצמית, ומעל לכל — הרצון לחיות חיים של טעם, חיים בעלי תוכן.

רבים קיוו שסגנון זה ישחלט במדינה שנולדה בשדה, שיפתח דרך חיים חדשה להמוני הדור הזה, שיטאטא את כל המעובש, כל המכוער, כל אשר אבד עליו הכלח. אולם האכזבה טפחה על פניו של הצעיר החורג מן השוה, באלף צורות שונות, באלף שטחים. הגילויים המכוערים ביותר של מפלגתיות רקובה השלטו על חי המדינה, שקרים מוסכמים וכזבים כיתתיים שיעבדו את הנשמה. במקום תנופה חדשה של הגשמה, במקום הנהגה חלוצית שתלך לפני העם כעמוד אש, באו הקארייריזם, ההתברגנות, הציניות והשחיתות, הפקחות הערמומית והאנוכית שלענה לכל היפה, השתור והנאצל.

רבים ביקשו לשנות את המציאות הזאת, איש איש בשטחו. הקבוצה שקיבלה לידה עתון זה השתדלה לתרום את תרומתה בכלי שנטלה לידיה. היא בקשה ליצור עתון שיקרע את המסחה, שיגיד את האמת, שיאיר את הראוי להיות מואר, שיגלה כי המלך הערום הוא ערום — ויעזר להלבישו.

כל דור

דומה ללכה הלוהטת הנשפכת מהריגועש. היא שואפת ליצור לעצמה דפוסיים המתאימים למחותה. אולם היא מוצאת לפניו שכבת אבנים קודמת. היא נאלצת לתאב את עצמה לשכבה קודמת זו — להיכנס לנקבים ולסדקים שלה, למלא את שקערוריותיה, לכסות את בליטותיה. כך קרה לדור הצעיר בארץ. בשום מקום לא יצר לעצמו דפוסיים משלו. בכל שטחי היצירה נאלץ להתאים את עצמו לצורות קודמות, שאינן פרי מהותו, להשתעבר לדפוסיים של זולתו, להיכנס למיטת-סדום שקיצצה באבריו.

אנחנו רצינו להיות שונים, נאמנים לעצמנו ולהווי שגידל אותנו. רצינו להיות עצמאיים, בלתי-תלויים, אדונים לעצמנו. בעזרתך הצלחנו בכך, שעה שנשכשו חברים כה רבים בשטחים אחרים.

ירידים ואויבים

הדור בעובדה זו, בהכרה או שלא בהכרה. מאן ההגבה הבלתי-רגילה, לה זכה עתון זה, בפי מחייביו ובפי שולליו כאחד. גם אלה וגם אלה לא התיחסו אל העתון כהתיחס קורא רגיל אל עתון רגיל.

אוהדיו התקשרו עמו קשר כמעט אינטימי, דרשו שימלא תפקיד החורג מגדור תפקידיו של עתון רגיל, שידריך, שיתנה, שיגלה דרכי הגשמה. הם מתחו על העתון ביקורת בלתי-יפוסקת, ביקורת שנבעה מדרישות רמות אלה.

ואילו שולליו דרפו את העתון כשינאה חסרת-הגיון, הטיחו בפניו האשמות שהשתנו כמעט מדי חודש, וספרו זו את זו, שנראו כאילו לא באו כסיבות ליחס עויין, אלא אך כהצדקה וכהנמקה לאיבה כמעט אינסטינקטיבית. הם אמרו שהעתון פורנוגרפי, שהוא כנעני, שהוא חסר כל דעה ושהוא בעל דעה קיצונית ומוסחית, שהוא מכור לחרות ומכשיר בידי

21.2

כאשר הגיעה חטיבת גבעתי לפייסגת ההילתה, נשאל שמעון אבירן מהו המאורע הראוי, בעיניו, לסמל את כל החטיבה. השואלים היו בטוחים שיוכיר שם מפואר, כמו נגבה, משלטי-הצומת או חוליקת — המקומות בהם רכשה החטיבה את ההילתה במחיר דם וחללים.

אולם שמעון אבירן נתן תשובה שהדהימה את מאזיניו: הקרב על הגבעה 69. היה זה הקרב בו נחלה החטיבה את תבוסתה המוחצת ביותר, ביום בו היתה צפויה סכנה שלא היתה עוד כמוה לעצם קיום מדינת ישראל.

הוא נתן לנו את נימוקיו לבחירתו, בצורה שנחרתה בזכרון כולנו: הגבעה 69 מסמלת את דרך ההתקדמות של החטיבה מאז. זה היה הלילה השחור שהוליד את ההחלטה האכזרית להגיע לשיא של לחימה ושל מאמץ.

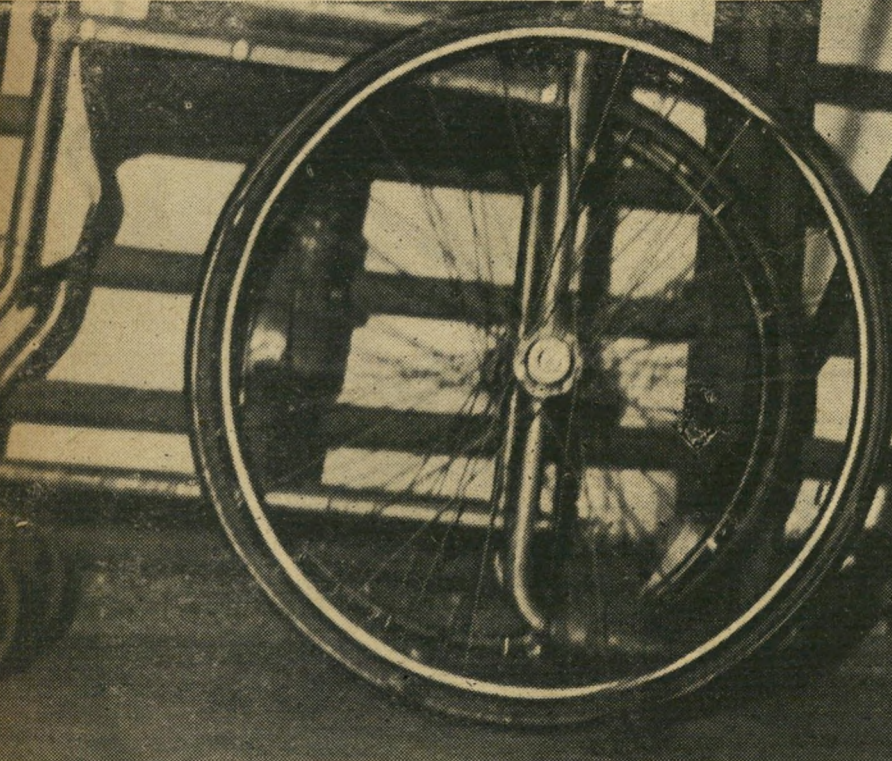
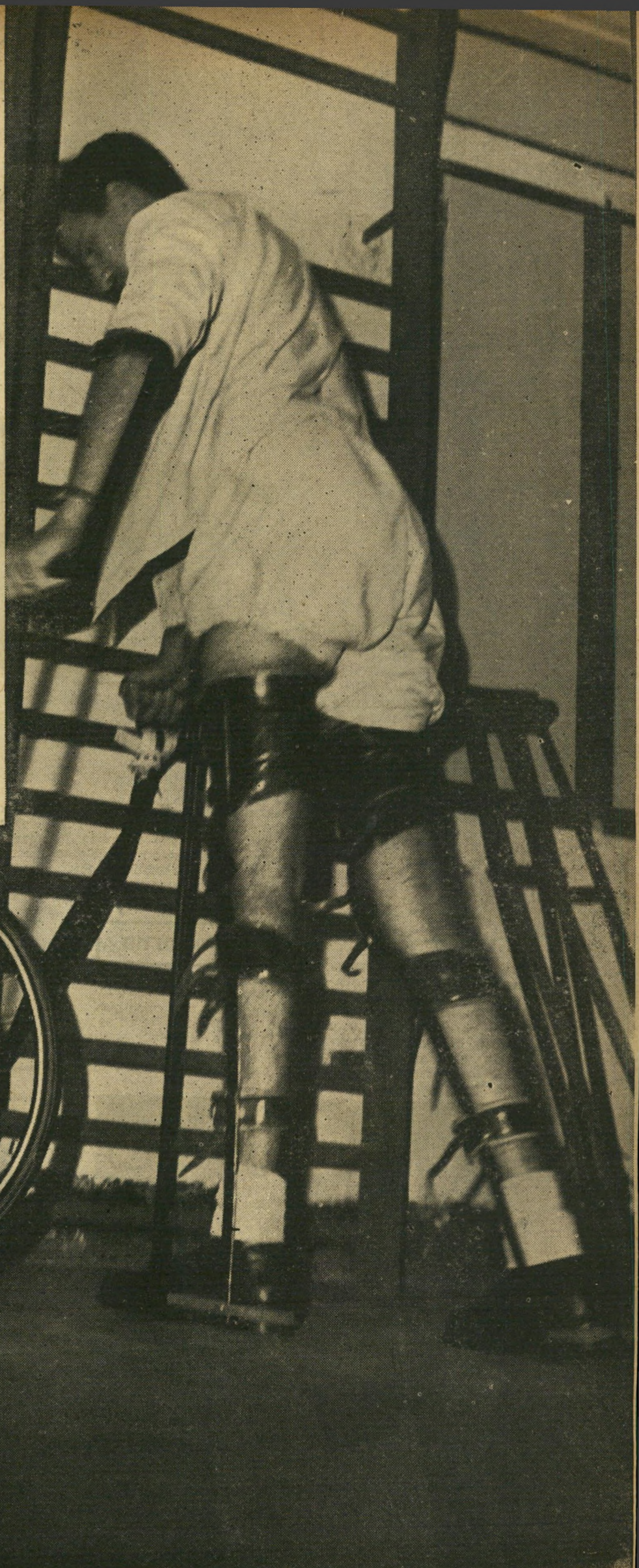
כאחד מחייליו ותלמידיו הקטנים, אני מעז להסתמך על דוגמה זו עתה, כשאני בא לעשות את חשבון שלושת השנים של העולם הזה החדש. היה ברצוני להקדים לסיפור זה תמונה אחת שתוכל לסמל את דרכנו בשנים אלה. היא היתה צריכה להביע את הכל: את אשר רצינו להשיג, את אשר השגנו ואת אשר לא השגנו. עברתי על אלפי התמונות שנמצאו בתקופה זו תחת ידינו. לבסוף ננעץ מבטי בתמונה אחת שלא פורסמה כלל. היא התמונה המסמלת, לדעתי, את הכל.

היא מגלמת את המאבק הגדול על חופש הבטוי, שניהל העולם הזה מן הרגע בו גולדה מערכת זו. בעיני רבים נראה הדבר תחילה כחוצפה ממש. הנה באו מספר צעירים, שאיש מהם לא הגיע אף לדרגת סגן-משנה בצבא, אנשים שלא תפסו שום עמדה בשום מפלגה, שלא היו אפילו עתונאים מקצועיים מוכרים — ותבעו לעצמם את הזכות לקבוע שמות לומר את הבל, ששום נימוק לאומי, ממלכתי, מפלגתי אינו יכול לפגוע בזכותה של האמת להישמע, פרט לצרכים המצומצמים של הבטחון הצבאי.

תמונה זו היא סרי מאבק שנסתיים בכשלונו החרוץ. היא לא הופיעה בעתון. הגורמים המעוניינים מנעו זאת. זה היה לפני שלוש שנים בקירוב.

כשאתה מתבונן בתמונה זו, אתה יכול להיחזק עבור מי נוהל מאבק זה. אני מעז לומר, אולי מתוך חוסר ענוה, שלא נוהל לצרכים אנוכיים או לתועלת עצמית. לא יכולנו לקבל שום פרס מן האוביקט של רפורטזיה זו. מאידך יכולנו להפסיד הרבה אהדה, לזכות בהרבה שנאה, מצד הגורמים החזקים שהיו מעוניינים לטשטש את האמת של אז על נושא זה. אולם נכנסנו בעינים פקוחות למאבק. ואם כי היה נדמה לשעה קלה שעצם קיום העתון היה מונח על כפות המאזניים, לא נמצא איש במערכת זו שאמר: נותר לנו אומרת בתמונה עוד משהו. כמו הגבעה 69 לגבעתי, היא אומרת מה רבה הדרך שעברנו מאז. הסכנות לחופש הביטוי בארץ לא נעלמו. אולם ברור עתה, לכל הנוגעים בדבר, שמלבד דיכוי גמור של העתונות החופשית אין כל אמצעי שיאפשר להשתיק בקורת צודקת.

ודומגי שאסתר גם להוסיף: רוב האנשים האחראים הבינו מאז שדיכוי הבקורת גם אינו כדאי. הבקורת מכאיבה לפעמים, אולם בסופו של דבר היא מביאה ברכה גם למבוקר עצמו.



אוי איש = % סתם נכונה



זיוף זרוני?

לא תגבר אם מקלים את התנאים. בשעה שעברנו במשרדים, קלט הצלם את התמונה הזאת. תמונה זו שימשה סמל לאחד המאבקים הגדולים של הימים הראשונים. יצאנו לכי דוק את יעילות הבנות. דעתנו היתה, למען האמת, שזוהי בעיה הטעונה בירור ציבורי. רצינו להציג את השאלה אם יעילות זו לא תגבר אם מקלים את התנאים. בשעה שעברנו במשרדים, קלט הצלם את התמונה הזאת.

האם היה זה הוגן או לא הוגן לפרסם אותה? לא אמרנו שהיא מאיימת את המצב. אך היא הביעה את הרעיון שרצינו להביע. למחרת יום ההופעה הוטחה בפנינו ההאשמה שמעלנו באמון, שאמרנו לבחורה להסתרק מתוך כוונה זדונית לצלם תמונה מזויפת. לא היה זה, כמובן, נכון. אך מעולם לא הצלחנו לשכנע את הנוגעים בדבר שהצדק עמנו. ישנם אנשים שעד היום לא סלחו על התמונה הזאת — אף כי עברו מאז שלוש שנים.

פורנוגרפיה?

זוהי תמונתה של החיילת רחל, שזכתה בי שעתו במיבצע חלום. העולם הזה אירח אותה משך 24 שעות במלון השרון. הוא הפגיש אותה על שפת-הים של הרצליה עם רקדני שאנו אליזוי הצרפתיים, שגם הם התקשרו אתנו קצת מבחינה חברתית. התמונה של החיילת בין רגלי הרקדנית עוררה הגבה מהולה. רבים חשבו שזוהי תמונה פורנוגרפית — אף כי אפשר למצוא מאות כאלה בכל עתון לועזי מכובד. לנו נדמה כיום שבטענה זו השתמשו אייבי העתון שרגזו לאו דווקא על התמונות, אלא על הבקורת גלוית-הלב. ככל זאת נפוצה או בכמה חוגים. היום אפשר רק לחייך — כי הסגנון הריאליסטי של העולם הזה חדר לכל העיתונים המצויירים במדינה, ועתה דומה שהעולם הזה שמרני יותר מרובם.



זהירות. פושעים!

לא תמיד מהחך רגלי רקדניות את הסכנה היחידה לצלם עתון. כשניגש העולם הזה ל־ הנציח את תמונותיהם של פושעים, לא מצא הדבר חן בעיני כמה אנשים, בעיקר לא בעיני הפושעים. כי פירסום התמונות היה עשוי לקלקל להם את סיכויי המקצוע. תמונה זו מיוחדת במינה. הצלם עמד ברחוב, התכוונן לצלם את פרידריך (פרדי האנגלי) פישל, שנאשם בשוד אכזרי ברחוב המלך בורג 82, תל אביב, שתוך כדי ביצועו התעללו הפושעים באשה זקנה, היכזה וכלוה. כשהרגיש פישל בצלם, נחלץ מן השוטרים ורץ לקראתו. הצלם הספיק לצלם את הסוּשע בריצתו. כעבור עשירית של שניה הגיע אליו הפושע, הנחית עליו מכה. השוטרים התגברו עליו.





בצל המוות

מעטים האנשים שהסעירו את דעת קהל כמו דוד יעקובוביץ, שנאשם באונס צעירה תל-אביבית וברצח דניאל פקטורי. הכל התוכחו: אשם או לא אשם?

באחד מגליונותיה הראשונים הקדישה המערכת תאור מפורט וממצה, שהשתרע על כמה עמודים, לצד הבלשי והמשפטי של הפרשה, כתובה בידי חברנו יעקב גלי, בעל כשרונות מיוחדים במינם בשטח העיתונות הפלילית. אשתו של יעקובוביץ פנתה אלינו, מסרה לנו הודעה נוגעת ללב, שפרסמנוה. כשהגיע המשפט לשיאו הדרמטי נפח הצלם באולם בית הדין, תמונה זו צולמה ברגע שנושא בית-דין הודיע שהוא מטיל עונש מות על יעקובוביץ, שפרץ בבכי. לא פרסמנו תמונה זו ללא כוונה. בעינינו היתה זו מודעת תעמולה מועזת נגד שריד ברברי של ימי הביניים — עונש המות. האמנו שזהו אחד המקרים הבולטים בהם יכול עתון מצויר להמחיש לעיני הקורא בעיה אנושית בצורה ששום עתון כתוב אינו מסוגל להמחיש. אנו מקווים שתמונות מסוג זה תרמו תרומת-מה לכך שעד היום לא בוצע שום פסק-דין מות במדינה, ושמהיבי חבל התליה לא הצליחו עדיין להתגבר.

יש עוד צד לתמונה זו. שופטים ועורכי-דין רבים סבורים שאין זכות לצלם באולם בית המשפט. העולם הזה לא השלים עם דעה זו. משך שלוש שנים לחם, בהצלחה רבה או פחותה, על זכות זו. הוא הסביר לשופטים שהצלם באולם בית-המשפט ממלא תפקיד דמוקרטי חיוני — לקרב את בית-המשפט הריבוני, המוסד הטהור ביותר במדינה, להמוני האורחים, אשר רבים מהם באו מארצות בהן לא היה המשפט אלא זרוע המשטרה.

ביום

קוראים רבים בודאי שאלו את עצמם, לפני 3 שנים, כיצד הצליח הצלם להנציח קטע זה של הוי תל-אביב בשדרות רוטשילד. האמת המרה היא שנו תמונה מבויתת. לבחורה לא היה איכפת, היא נסעה לאנגליה.

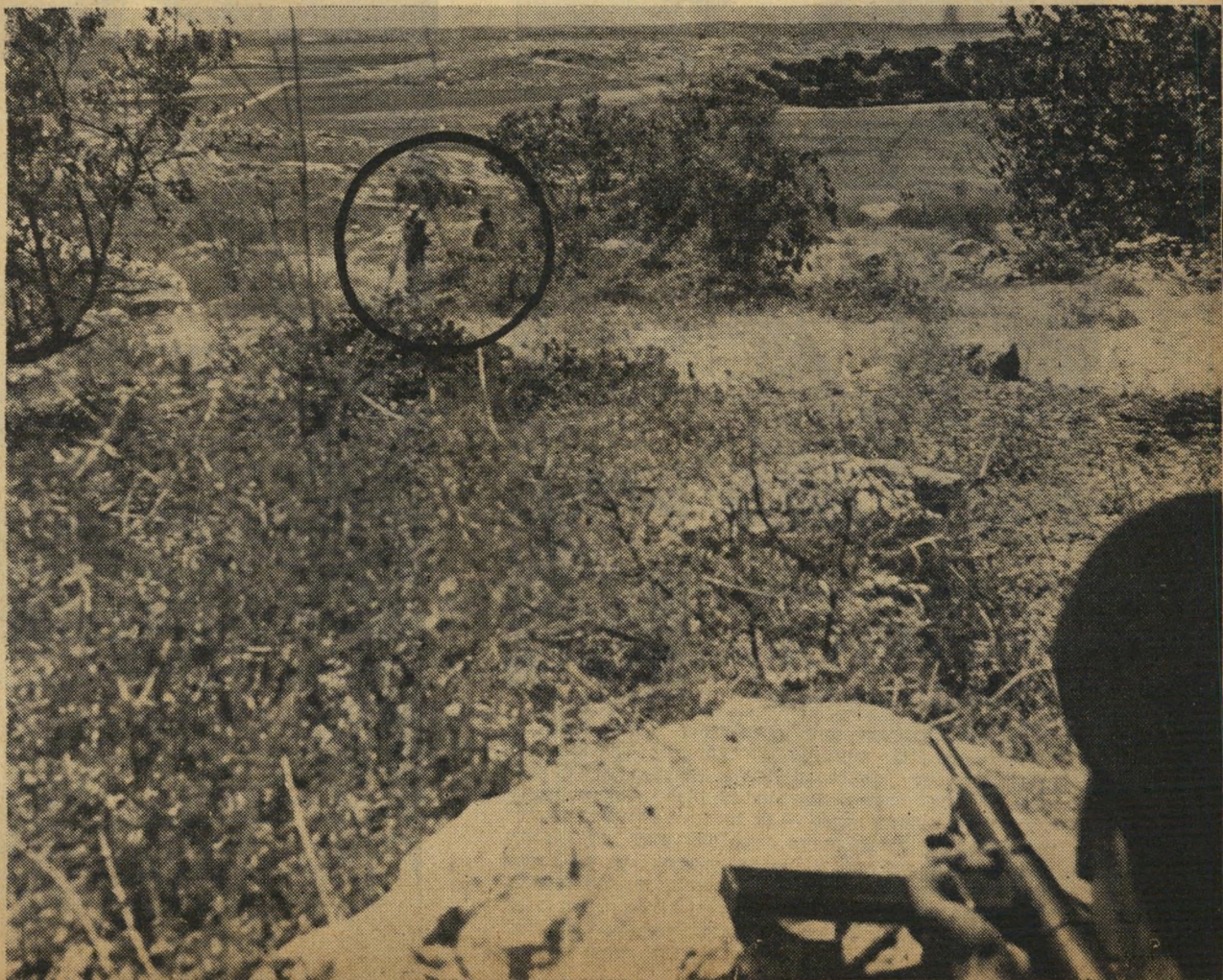
הבחור שילם את המחיר. אשתו לא היתה מוכנה לסלוח לו. האם בכלל היה צורך בתמונה זו? כשאתה רואה אותה לבדה, תאמר, אולי, שלא. אולם היא לקוחה מסיפור מאלף למדי — משך שבועיים צילם הצלם תמונה אחת בכל לילה בתצות בדיוק. כל התמונות הצטרפו לתאור של חיי הלילה — על כל ההיוב והשלילה שבהם.

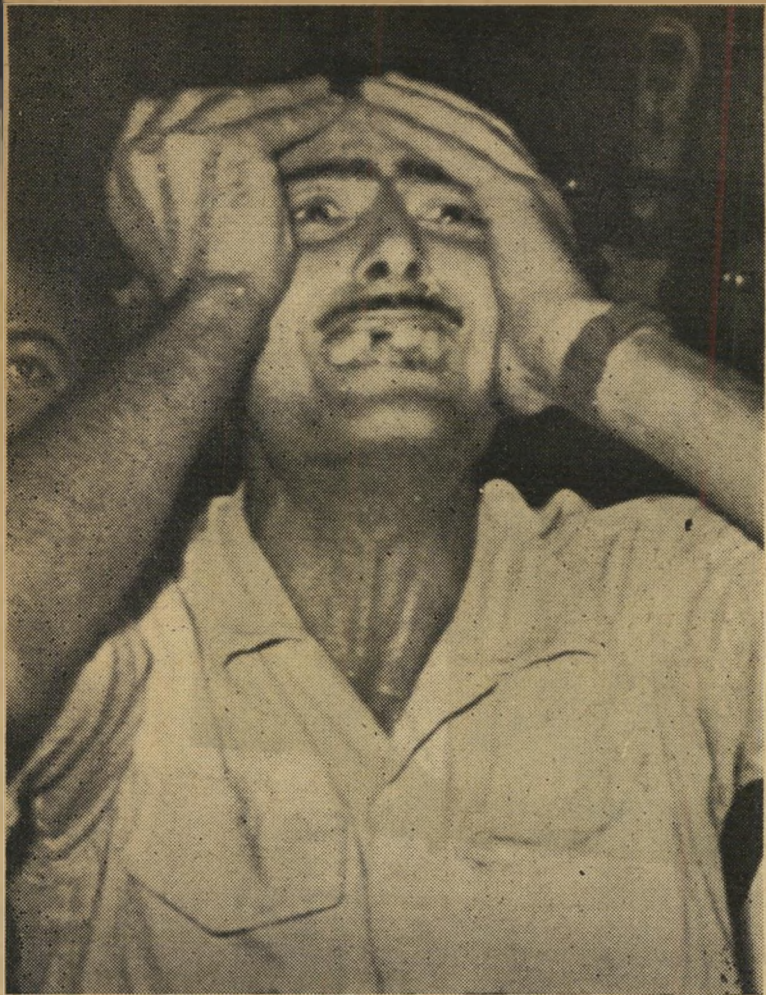
המברייחים הם אנשים דייקנים

לא פעם סיפרתי לך על התיכונן הקפדני של עבודת המערכת, על הרפורטז'ות המכוננות שבו עות לפני הופעתן, זאלם גם למקרה העיור חלק בעבודתנו. חוליה יכולה לצאת למקום מסויים לכסות מאורע מסויים, כשבידה תוכנית עבודה מפורטת — ולמחרת היא חוזרת עם סיפור אחר לגמרי.

כך קרה כאשר יצאו כתב וצלם למשולש הקטן, לעריכת כתבה על המימשל הצבאי שבי איזור. בחצר המשולש, בכפר טאיבה, הבחין הכתב בקבוצה מוזרה שהסתודדה באחת הפינות: שוטר במדים, ערבי רזה, יהודי בגיל העמידה, לביש מכנסי חאקי קצרים וחגור באקדה.

היישיל אמר לו כי יהודי זה היה וולף גולדמן, קצין המכס המטפל במניעת הברחה לאורך גבול המשולש. הערבי הרזה היה אחד מאנשי המודיעין שלו, שמסר לו אותה שעה על נסיון הברחה העומד לצאת לפועל תוך שעות אחדות. וולף אירגן מיד יהדות מארב, יצא לגבול. איתו יצאו הכתב והצלם. כל הקבוצה תפסה עמדות בתוך מטע פירות לאורך קו הגבול, חיכתה ל הופעת המברייחים. השוטרים כיוונו את נשקם, הצלם את מצלמתו. ברגע הנכון לחץ הצלם על הדק מצלמתו, הנציח את הופעתם הפתאומית של שני המברייחים בנוף הפראי. השוטר לא לחץ על ההדק. המברייחים הובלו לחקירה, כשהם עצמם נושאים את סחורתם המוברחת על שכמם. ואילו צוות העולם הזה חזר למערכת עם רפורטז'ה שלא היתה רעה כלל וכלל, לכל הדעות.





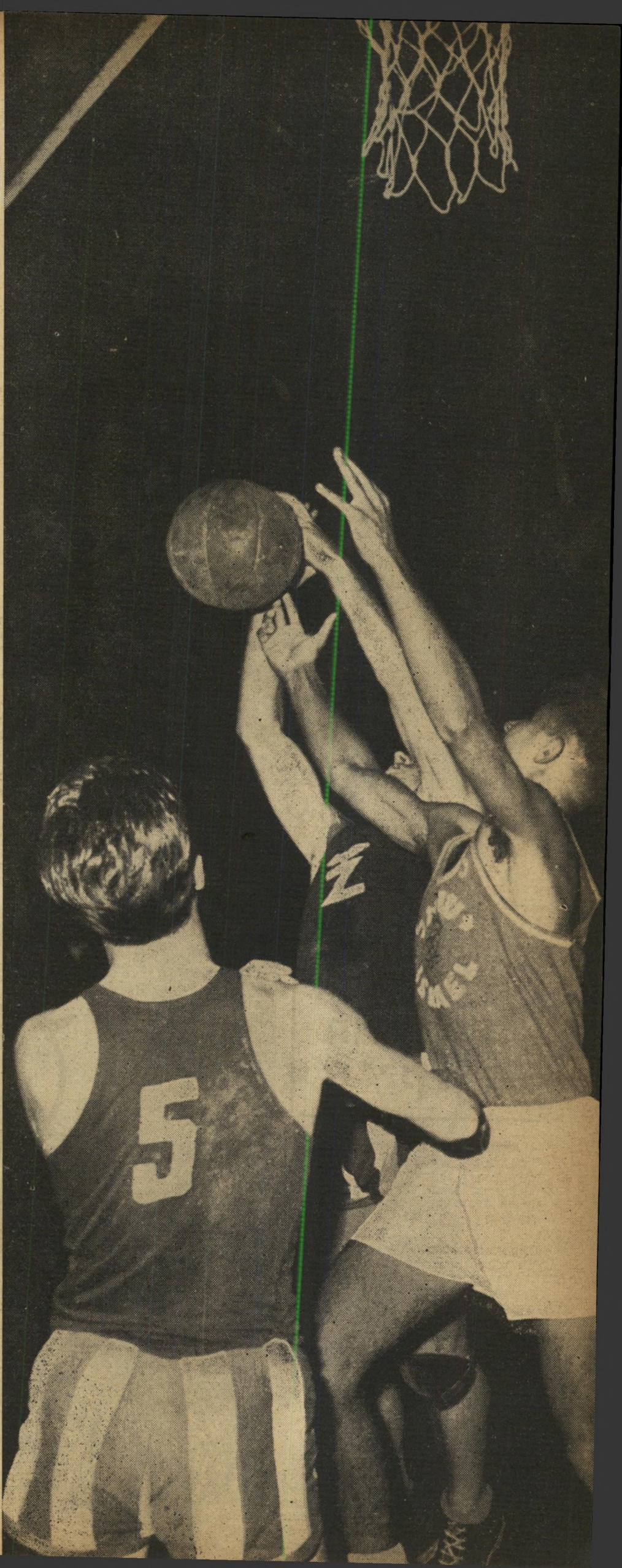
ספורט מזעזע

תמונות ספורט הן החלום של כל צלם אמיתי. מימין תמונת המשחק הבינלאומי בין הפועל וויליוניצר היוגוסלבי. למעלה ההתרגשות הפאטית של צופה בתחרות בוכס. תמונות כאלה עוררו הד בין רכבות חובבי הספורט, עזרו תוך כדי כך לתת רקע בהרבה יותר עממי לספורט הישראלי, המנוון בשטחים כה רבים והמשועבד למפלגתיות רקובה.



תודה !

תמונה זו פתחה את שורת כתבות הענק בהן ניסה העולם הזה למלא את יעודו האמיתי. תמונותיהן של כמה משפחות חללי מלחמת העצמאות, ביניהן זו של אמו של מפקד ההגנה יהושע גלברמן, זיעזעה את הארץ. היא שפכה אור על אחת הפרשות המחרידות ביותר של אז — הפקרת משפחות החללים לעוני ולחרפת רעב. שבוע ימים אחרי פירסום הכתבה יצאו רוב עתוני המדינה נגד העחל המשווע, הממשלה הוציאה מיד צו זמני לתיקון הליקויים הגרועים ביותר, ניגשה לעיבוד הצעת חוק ששיגה את המצב. היה זה אחד המקרים בו ניסינו לפרוע את החוב המוסרי שאנו חבים לחברינו מימי הקרבות, להוכיח שיש ערך מיוחד בוירה הצבורית לעתון בלתי-תלוי היוצא בידי צעירים.





מהו המקום הפחות נעים בו יכול צלם להיות? הצלם שצילם תמונה זו יגיד ללא היסוס: שכונת מאה שערים, ירושלים, בשעת הפגנה נגד מחללי שבת. משך כמה שבועות מגעו הפגנות של נטורייקראת את התחבורה דרך שכונה זו. חברי המשקים בפרוזדור ירושלים החליטו לעבור להתקפת נגד. שתי ההפגנות התנגשו בשבת-קודש בטערה של אלימות. רק דבר אחד עמד בינינו. היה זה צלם העולם הזה.

היה לפרשה המשך משעשע. כעבור שבועיים, כשהגיעה לי שולחן המערכת הערמה השכונת עית של עתונים ערביים. מצאנו באחד מהם את הרפורטז'ה שלנו בשלמותה. אולם חל בה שינוי עיני המצרים. להתקוממות ה' מוגית בהנהגת מנחם בגין נגד משטר בן-גוריון. הפיכת בחירי הישיבות ללוחמי אצ"ל היתה כי ודאי מבצע כביר. אך לא היה זה המקרה האחרון שתמונת העולם הזה הופיעו בעת ינות ה' מצרית בצורות משעשעיות.



לגבי סנדלר, רגלו של אדם היא מקור פרנסה. בשביל צלם היא מקור השראה. בצילום טוב של רגליים יכול צלם להביע עולם ומלואו. כך, למשל, ראה הצלם את חגיגות יום העצמאות תשי"א. עדשת מצלמתו הביעה את כל השקפתו של איש חיל-רגלים ותיק. הרגלים בתמונה משמאל עוררו בשעתן רעש די גדול. אלה הן רגליה של שחקנית הקולנוע איכון דה-קרלו, שקבעה לצלם חצי שעה לצילומים. הפעם גילמה המצלמה את הגירוי והסקס-אפיל, שהפכו סמל עולם החלומות של הקולנוע. העולם שהחליף, בעיני רבים, את עולם הרגליים הצועדות בבוץ. המעניין בכל הפרשה היתה תגובתו של הצלם. במקום להיות מאושר מן המגע ההדוק עם הכוכב המסונר, הדגיש בחגיגות: „אחרי חצי שעה כזו, איבדתי חצי האשליה שהיו לי על נערות הוליווד — הן טובות רק בתמונות!“ המרצית השניה של אשלייתו לא הועמדה במבחן.

כל מיני רגליים

ציונות?

הרבה אנשים חושבים שציוני הוא האיש המשקר למען המולדת, האומר שכל העולים החדשים חיים בגן-עדן, זוכים לטיפול אבהי, מתעלסים ושוקעים במותרות. העולם הזה גרס ציונות אחרת. הוא סבר שתרומתו לענין הציוני היא גילוי האמת: שהישוב הותיק אמנם הביא את העולים, בתוספת דולארים אמריקאיים, אך לא היה מוכן להקריב עבורם כמעט ולא כלום.

תמונה זו צולמה במחנה שער-העליה. ליד חיפה. היא מראה שני תושבים של המחנה, שהיו למעשה כלואים, פורצים החוצה דרך חור בגדר, לפני שהוקמה במקום החומה הנוכחית. הצלם עצמו נכנס באותה דרך. הוא לא היה מוכן לבוא בהזמנה, לביקור מתוכנן ומבוים. את הדברים המזעזעים שראה, הנציח בתמונות שעוררו אותה שעה התמרמרות עצומה בחוגי הסוכנות, אולם גילו את האמת לקהל הרחב.

האם היתה זאת התנהגות מוסרית? אנחנו היינו משוכנעים שכן. היינו משוכנעים, כשם שהגנו משוכנעים כיום, שתפקיד העיתונאי הוא לגלות את האמת, בכל האמצעים, חר-קיים או פחות-חוקיים, יפים או פחות יפים.



בין החומות

לבית-הסוהר לא היה העולם הזה נאלץ להתפרץ. הוא נכנס כעד הדלת הראשית. יתר על כן: הוא נכנס בהזמנה רשמית של שלטונות בית הסוהר עצמם.

הם גם לא ניסו לשכנע אותו לסקר ולסלף. להיפך, הם נתנו לנו את האפשרות לתאר את האמת האכזרית ביותר.

לנו? כי הם היו הראשונים שהבינו מה ערכה העצום של דעת הקהל. הם ראו את המצב המחפיר בבית-הסוהר, שנגרם עקב חוסר תקציב מתאים. הם דאגו דאגת-אמת לשלום אסיריהם. הם היו מעוניינים שהאמת תיחודע ברבים, כדי שדעת הקהל תלחץ, במקומות הנכונים, לתקון המצב, היינו לתקון התקציב.



יום אחד פנה אלינו אחד מותיקי שועלי שמשון, ביקש עצה איך להנציח את שם היחידה. "לכם יש עכשיו עתון", אמר, "מדוע לא תארגנו איזה מפעל רציני, ברוח הימים ההם?" בחרנו בתחרות אופנועים, כי היה זה הספורט הקרוב ביותר למסורת הבייסיס הדוהרים של השועלים. העולם הזה תרם את הגביע, קיבל על עצמו את האחריות הארגונית של המפעל, וביום 27.12.50 התקהלו למעלה מ-5000 איש לחזות במירוץ הראשון. לא חסרו רגעים דרמטיים ומסוכנים. אחד מהם: רוכב אחד נפל מאופנועו ארצה, בקו נסיעת האופנוע שלאחריו (תמונה). הרוכב השני היטה את מכוניתו, התהפך, נלקח לבית החולים.

לפני הגלגלים



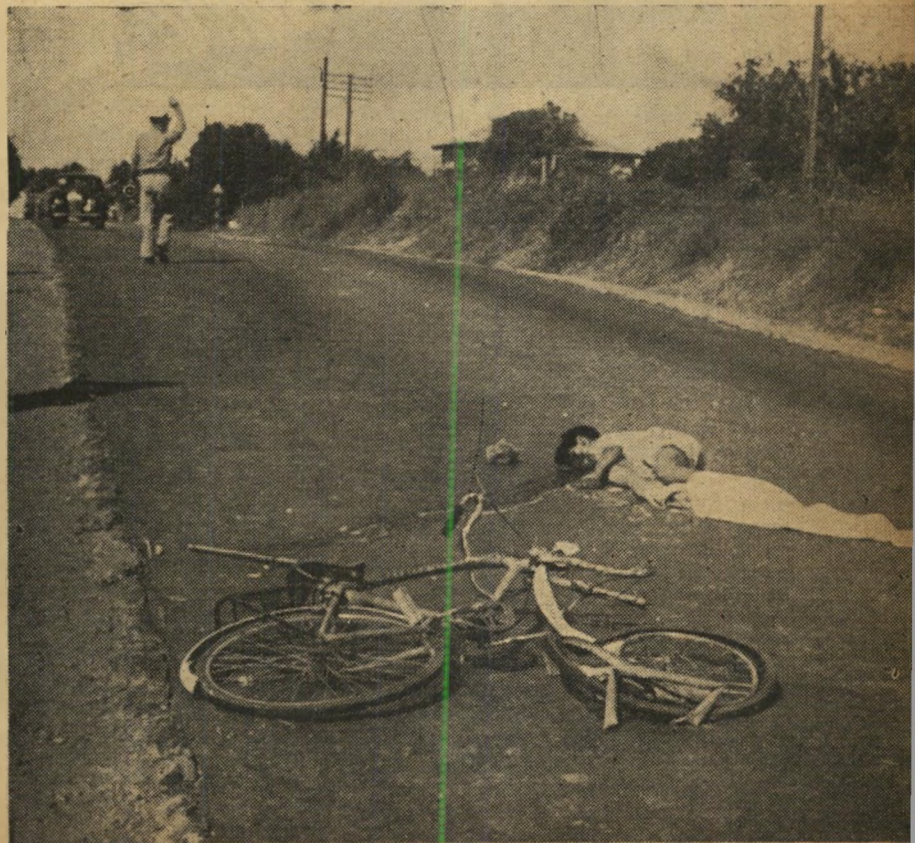
אמת משוגעת

אחד מסימני-הדרך הבולטים בתולדות העולם הזה היא הרפורטזיה על בית החולים לחולי-רוח.

אותה תקופה עוד נטו לראות בנו עתון זול, לא רציני, מעוניין רק בסנסציות. כשפנינו למנהל בית החולים, הד"ר צבי ויניק, לא נראו לנו סיכויים רבים שיסכים לשתף פעולה וירשה לנו לערוך דו"ח על המוסד שהוא עמד בראשו.

הסברנו לו את גישתנו לכל העניין ואת הטיפול הרציני שחשבנו להקדיש לנושא. הוא הבין אותנו, נתן את הסכמתו. משך יומיים גיתנה לכתב וצלם רשות מלאה להסתובב בכל חלקי המוסד, לשוחח עם חולים, מטפלים, רופאים, לקבל הסברים מדעיים על המחלות השונות, לראות את דרכי הטיפול בהן, וגם לראות רישון של חולים בלתי-שקטים.

אגב, הכתב (שהוא בחור חסון ובריא למדי) התרשם כל כך בראותו את אחת החילות מקבלת טיפול, על-ידי הים, עד שהתעלה במקום. הרופא, אדם חסון ובריא לא פחות, הגיש לו טיפול מהיר ויעיל: שלוש סטירות לחי, שהחזירו את הכתב לעולם הזה במהירות מפליאה. אילו חיפשנו באגמת סנסציות זילות, היינו יכולים למלא גליון שלם על מה שאנשינו ראו בתוך כתלי בית-החולים, על חולות-רוח שהתהלכו ערומות, על חולים שגוללו לפני הכתב את תולדות חייהם המדומים. אך הרפורטזיה שהוגשה לקהל היתה דו"ח עובדתי וחי, שתיאר את המצב לאמיתו.



תמונה אמיתית?

כמעט כל קורא שאל את השאלה כשראה תמונה נוראה זו של נער שנדרס למות. התשובה היא, הפעם, חיובית. זוהי תמונה אמיתית.

היא סופקה לנו על ידי המשטרה, שבאותם הימים עוד שיחפה פעולה ללא היסוס עם העתונות. טרם דאגה לאינטרסים המסחריים של עתון משטרת.





דם ואש בשערי הכנסת

פעם בחמש שנים יש לצלם מול. לשם כך יש צורך שיהיה לו גם אומץ לב. לצלם העולם הזה שצילם תמונה זו לא חסרו שתי התכונות. הוא היה היחיד שהעזו לצלם באמצע מאבק הדמים בין מפגיני חרות והשוטרים. בשעת הויכוח על השילומים. הוא גילה תוך כדי כך גם את האמת: שהשוטרים הם שפתחו במעשי האלימות. תמונות אלה עוררו הד עולמי גדולי העיתונים בעולם פנו אל העולם הזה, ביקשו להשאל להם את התמונות. האם היה הובר כדאי לצלם, שספג מכות הגונות, בכה בעשן המדמיע, איבד כמה מבשירים? הצלם אומר: כן.

קצת משוגע

נכון, זו תמונה משוגעת. היא צולמה עליידי מערכת משוגעת. האמת היא שהתאהבנו קצת בטאלי ביטי, שהביא אז לארץ את להקתו טרופיקאנה. החלטנו ששום צילום שיגרתו אינו יכול להביע את רוח הריקוד. אמרנו לביטי: השתולל 'כאחת-נפשן'. הוא עשה זאת, בהשתוללות כללית של איבוד חושים נעו הרקדנים על הבמה, כשהצלם מצלם ללא כל תכנית. לבסוף נטלו הכתבים את התמונות, חיברו אותן בסידרה שנראתה להם, כתבו להן סיפור — ריקוד שלם שלא נרק, מימיו. אמר הוא: חבל שלא המצאתי את הריקוד הזה בעצמי.



האם היא מדבקת?

יום אחד דועמד העולם הזה בפני בעיה ממדרגה ראשונה. בירושלים קיים בית-חולים לחולי צרעת. כל הדואג לנפשו רחק מהם. אחיות נוצריות זרות טיפלו במצורעים היהודיים, כי כמעט שום אחות יהודיה לא הסכימה לקבל על עצמה את הסיכון המדומה. אולם הרופאים טענו שהצרעת אינה מדבקת כלל, ושכל העניין אינו אלא פחד טרום-היסטורי. איך מוכיחים זאת לקהל הרחב? פשוט מאד: שולחים כתב וצלם לבית-החולים. אם כעביר כמה שבועות ניכרים בהם סימני צרעת, סימן שההנחה היתה מוטעית. הצלם היסס רגע, הסכים. אשתו היססה יותר מרגע, אבל גם היא הסכימה. התוצאה: רפורטז'ה סנסציונית למדי על חיי המצורעים, ואחד השרותים שהעולם הזה זכה לתת לענין אנושי גדול. מה דתך על תפקיד העיתונאי?



המרד על הים

אלה הם ימאי א/ק נחשון. אניתם הגיעה לארץ כמה ימים לאחר שפרץ מרד הימאים. כשאך השליכו עוגן בנמל, עלתה על האניה חולית כיסוי של העולם הזה, שסיפרה להם על התפתחות העניינים. «ברוך השם», אמרו,

כששמעו שהשבייתה הוכרזה, הסכימו לביים תמונה סמלית של ירידה מהאניה. לו המשכו לרדת, היו גופלים לתוך הים — כי שום סירה לא חיכתה להם.

במשך כל ימי השבייתה הגדולה גילה העולם הזה את האמת. לאורחים ששמעו רק צד אחד, הוא צד הכוח הגדול, הסביר העולם הזה גם את עמדת הימאים — עמדה שעד היום אני משוכנע שהיתה צודקת.

«כל אנשי המלך», שחברו אז יחד נגד הימאים כדי לשבור את חוטי-השררה שלהם. האשימו את העולם הזה שהוא עושה את שליחות מפיים. מאו קיימת בחוגים מסויימים האגדה של מפיימותו של העתון, שבאה במקום האגדות הקודמות על חרותו וצ'כיותו.

שרות העולם הזה לצדק על הים לא נסתיים עם התמוטטות השבייתה. העתון התקיף גם את פעולות העונשין שבאו בעקבותיה. הוא גילה את העחל המשועשע שנעשה לנמרוד אשל עם גיוסו לצבא, אחרי שמונה שנים רצופות של שרות בפלמה, בצה"ל ועל הים. תמונות דרך חייו של נימרוד לא נזקקו למלים. הוא שוחרר מהצבא שבוע אחרי פירסומן.

כאשר
זאת אשר
רבים אחרי
עשינו זאת?

א

אין
«ציונות»
ניתוח מ
לבאר-ש
דבר את
או נסיע
שעות) ב
רפור
ועד היו
עתונאים
קילומטר
של הלי
מארבים,
הסיפורי
הידיע
בדרך אג
לבסוף ה
יכול לה
כה רב ל
היו נמצא
המיגע. ל
תפקיד מ
כל הדרך,
מבחינו
קל להתר
צילום מע
שעות הלי
בימים
נ.פוזה" י
לעצם. אפ
עוד את
של רגעי ז
והאווירה ה
כשעיניהם
שהקשר ע
את הקשר





חש מאורע היסטורי, כמו מותו של הנשיא הראשון, ממלא העתון המצויר שליחות פשוטה: להראות להמונים, שאינם יכולים להיות נוכחים, בשעת הטכסים. תפקיד קל — אך לא תמיד. העתון צריך להופיע במועד מסוים, והמאורעות אינם מתחשבים בכך. במקרה זה, כמו במקרים נרד מרוץ בין המאורע לבין הפרסום. פחות מעשרים שעות אחרי הלידת הנשיא, כבר פירסם העולם הזה ברחוב רפורטז'ה מקיפה על הטכס. איך יי שאיני יודע. הצלם, המפתח, איש הגלופות, הכל עבדו משך הלילה. מכונת הדפוס חיכתה לגלופה, התעוררה לחיים רגע לאחר שהגיעה.

הנשיא מת!



לב המדבר

ז עתונאי אחד בארץ שלא כתב פעם על הנגב: וסח מאדאלפיים שנה, פיליטון על סרמפ לאילת, של אוצרות הטבע וסיכויי התישבות רצופה מדרום רשמים מטכס הנוכה של מקום זה או אחר. שותף לכתבות כולן: הן נכתבו לאחר טיסה נוחה, צרה בערבה, ביקור חטוף של כמה ימים (או אף גם הפרוע).

הענק שלנו על המסע אל לב הנגב היתה הראשונה, היחידה, שחרגה ממסגרת זו. בפעם הראשונה כתבו יוצרים על הנגב לאחר ביקור רגלי — קרוב ל-300 יואדיות, ערבות, סלעים, הרים וחול; עשרה ימים מאומצת, לינה תחת כיפת השמים, גשם, חום, קפות, נסיגות ומתיחות — מסע הרפתקאות נוסח ופורסמים על מסעות אל הלא-נודע.

הראשונה על תיכונן המסע הגיעה למערכת כמעט יד החלו הויכוחים בין החברים על הזכות להצטרף. לשלוח כתב ושני צלמים. לא כל עתון בארץ ז לעצמו להוציא ממסגרת עבודתו התקינה כוח תקופה ארוכה כזאת. גם לא בכל מערכת בארץ ושוגעים כה רבים שיריבו ביניהם על קבלת התפקיד למרות שהשירה כללה שמונה גמלים היה להם: הובלת מזון ומים, המשתתפים צעדו על רגליהם תרמיליהם על הגב.

תונאית היה התפקיד הקשה תפקיד הצלם. כי לא בין הסלעים, לכוון את המצלמה, לחפש זווית, כשהרגלים מיובלות והנשימה כבדה לאחר שמונה בחום מחניק: כשמת המים מצומצמת.

שונים היו האנשים שמים לב לצלם, משתדלים לנקוט אתה להם מעניינות. אך כעביר זמן הפכה המצלמה מכוסה לשיכבה נקבה של אבק, ואיש לא שם אליה כך הצליחו הצלמים לתפוס את ההוד האמיתי זיה והשמחה של המסע, להנציח את הרגשות הכניב תית של המאורעות. בתמונה זו נראים אנשי המסע נגות בחרדה אל נקודה צהבהבה בשמים — המטוס נותק, האם יתאה אותם? האם יצליחו לחדש העולם החיצוני? קרא את העולם הזה מלפני שנה.

בוץ ומים

בודאי זכור לך עדיין השטפון הגדול לפני שנה. הספקתי או לקבל את הידיעה על הצפת השכונות וניתוק התחבורה צפונה. מוקדם בבוקר. השארתי הודעה במערכת כי על כל החברים להתכנס לשיבת חירום בשעות הצהרים, ויצאתי לבקר במקומות האסון. הביקור ארך שעות ספורות ואני שכחתי לחלוטין את דבר ישיבת החירום. בערב, נזכרתי, מיהרתי למערכת. מצאתי את המזכירה. "מה היה בישיבה?" שאלתי. "לא היתה כל ישיבה. איש לא בא היום לעבודה" היתה תשובתה.

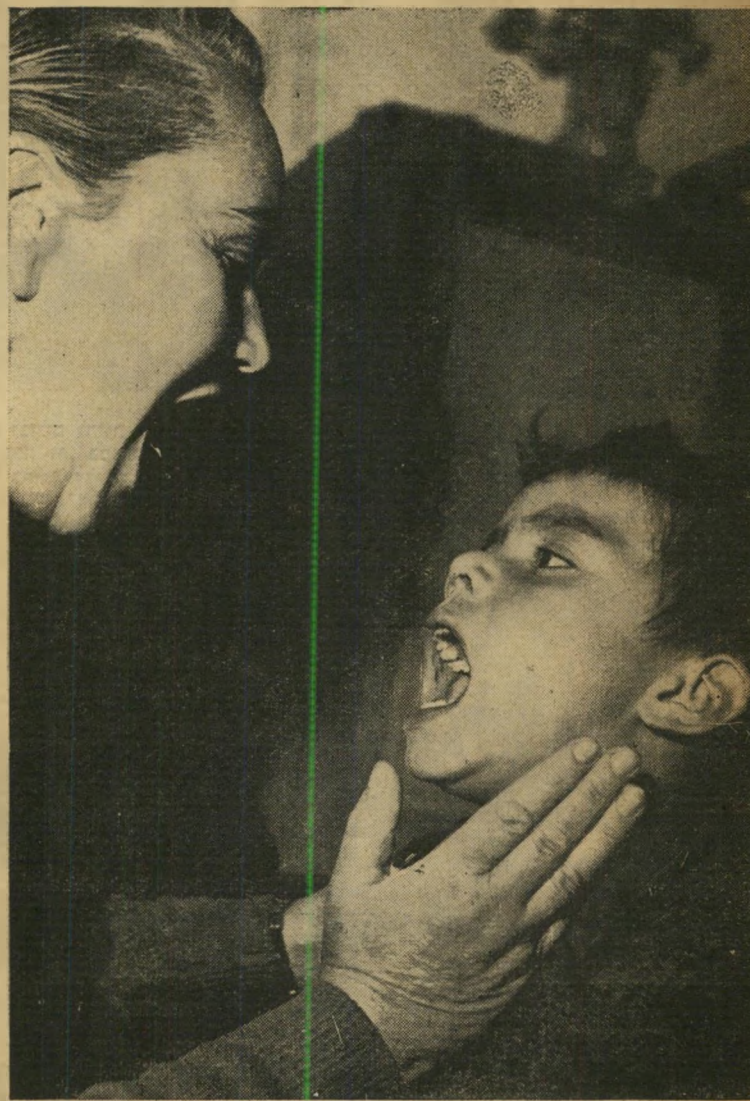
אך איש מבין החברים לא שכב באותו יום במיטה חמה. אחד מהם נאלץ לצלול במים שהציפו את שכונתו, לעזור בהצלת שכניו, שני הצטרף ליתדות כבאים, נקלע לעשרות מקומות נפגעים. לשיא הגיע שלישי, כתב, ששאל מצלמה משכנו, יצא לצלם את המאורע המחריד. מעולם לא התימר אותו חבר להיות צלם — גם המצלמה לא היתה אלא "קופסה". אולם תוכן צילומיו פיצה על איכותם. הוא הצליח לצלם את פעולות המצילים, שניסו להגיע אל בחור תקוע על גג מכונית מוצפה כולה מים, שסכנת טביעה היתה צפויה לה, בכביש הראשי תל-אביב — רמת-גן. התמונה למעלה מראה קבוצת מצילים יוצאת אל המכונית המסומנת בחץ.



תעודה משפטית

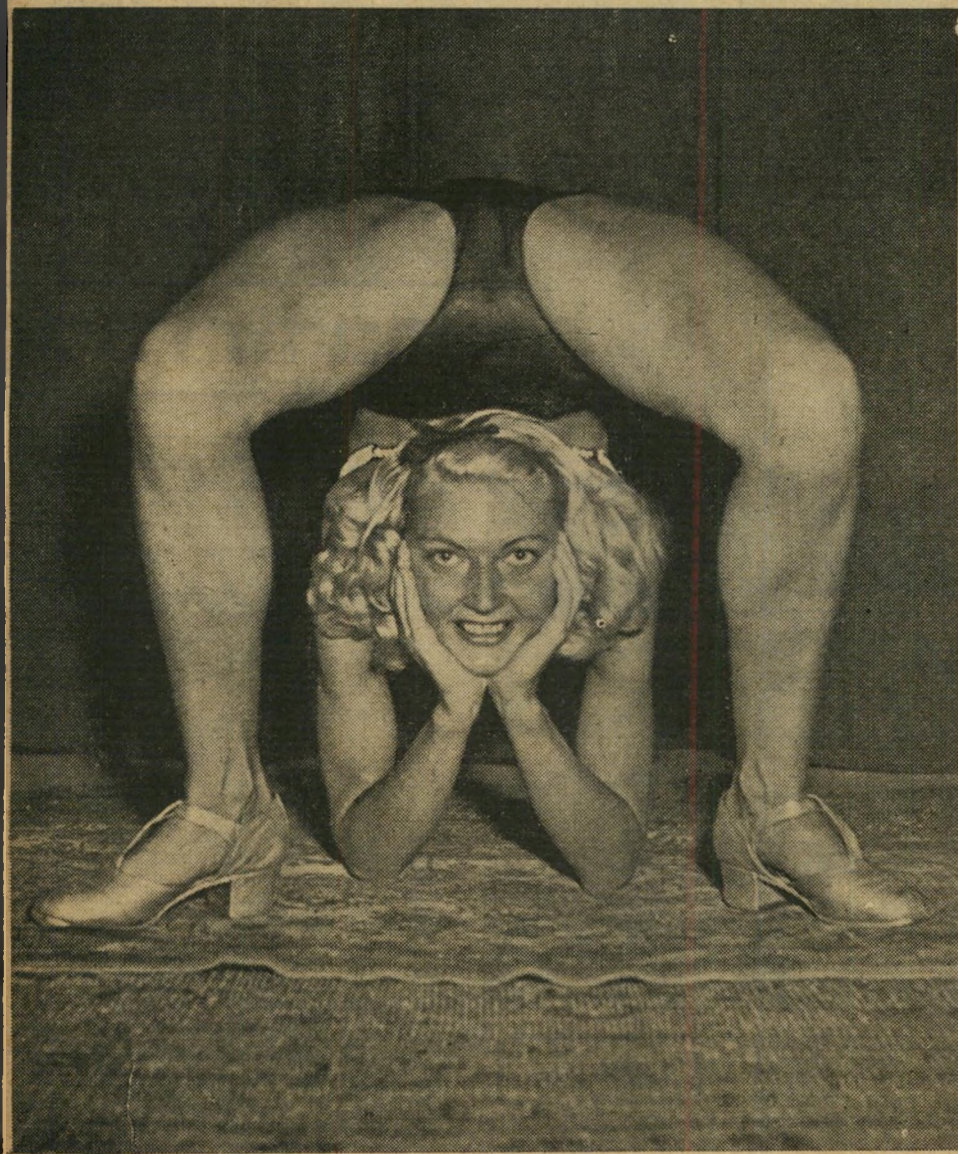
מה הן שעות העבור
דה של העתונאי? אולי
אתה יודע. אני לא גם
לא הצלם שצילם את ה'
תמונה הזאת. הוא ש'
כעבור שעה צילצל הטלפון.

כב לישון בשעה 12, אחרי שקרא ספר מעניין (על צילום, כמובן). כעבור שעה צילצל הטלפון.
מתחנת מכבידאש הודיעו שישנה שריפה ביפו.
הצלם לא ידע אם השריפה קטנה או גדולה, חשוכה או בלתי חשוכה. אולם כשהגיע למקום
לא היה כל מקום לניחושים: מחוץ ענן של הסוכנות היהודית עלה באש. הוא צילם כמטורף, כילה
כמה סרטים. תמונות אלה הפכו תעודה משפטית, צורפו לתיק החקירה. כאשר הגיע העניין לבית
המשפט, ציין השופט לשבח את עבודת הצלם, הדגיש את תפקידה החיוני של העתונות.



אילמים ידברו

בתל-אביב קיימת אגודה של
חרשים-אילמים, בה מאוגדים
כמה עשרות נטולי-שמיעה. הם
פנו אלינו שנביא את עובדות מצבם אל הציבור. נענינו במידת יכולתנו. כך
נודע לנו גם על קיום בית-הספר העירוני המיוחד לילדים נטולי-שמיעה.
כתב שיצא לבית-הספר, ראה את שיטות ההוראה, כיצד מלמדות המורות
את תלמידיהן את מלאכת הכתיבה, הקריאה, חשבון, תנ"ך — ודיבור.
הצילום מראה את מנהלת בית הספר מלמדת את אחד הילדים להוציא
קול מפיו. היא מורה לו לחקות את תנועת פיה, דופקת על חזהו, משחררת
בצורה זו בת-קול. במרוצת הזמן ילמד לאמץ את ריאותיו וגרונו בעצמו,
וכי תנועות מסוימות של השפתים. בלויי מאמץ הגרון, יוצרות הברות,
המתחברות למלים ומשפטים בשפת השומעים.
זמן קצר לאחר פירסום הכתבה, שהפנתה את תשומת-לב הציבור
לאומללים אלה, עבר בית-הספר מבינו הישן והבלתי-מתאים לבית
חדש. המותאם יותר לצרכי מוסד חינוכי.



תמונה נוראה

ואולי לא? נסה להעמיד איתה על ראשה. אחר כך בחן אותה
מכל צד. גם הצלם ניסה לעשות זאת, כשניגש לצלם את אלבירה
הכלונית, בעלת גוף הגומי. בקרקס הכל אפשרי.

אפילו לערבים!

«כן, שמענו עליכם. אתם נלחמים בעד הצ'ק אפילו בשביל ערבים!» הבחור שאמר זאת התכוון להעליב. הוא רק חילק לנו אחת המחמאות הגדולות ביותר שאפשר לתת לעתון. הבחור הנרגז היה מזכירו של מושב בן-עמי, בגליל המערבי, לאחר שפרסמנו רפורטזיה על היחסים בין אנשי המושב לאנשי הכפר הערבי הקטן אום אל-פראג. גם כאשר ניהלו תושבי רמלה העיראקים מסע נגד תושבי הרובע הערבי, לא שתק העולם הזה. חולית-הכיסוי שנשלחה למקום מסרה על מקרי האלימות הבין-עדתיים, על דקירות והתקפת בתים, הוהירה מפני צרות-עין מכווערת שהידורים עצמם היו קורבנות שלה משך דורות.



לונה גרסי נרצחה על שפת ימה של יפו. תמונה זו צולמה על ידי צ'ימי המשטרה. היססנו זמן רב אם מותר לנו לפרסמה, לגלות את הוועה במערומיה. אחרי היסוס רב היתה ההחלטה חיובית. יחסינו עם המשטרה, שהיו מצויינים, נבעו מגישתנו לעניינים פליליים. תמיד אשתדלנו להראות את הצד הלא-רומנטי והלא-כל-כך סנסציוני ומבריק של עולם הפשעים. גם קשיי השוטרים במילוי תפקידם תמיד הוערכו נכונה.

גופה על שפת הים



מאבק על הדת

העולם הזה הוא עתון אוביקטיבי. הוא מתאר את המציאות. רק לעתים רחוקות מאד נקט רמז של

עמדה. אחד המקרים האלה היה כשקוניונקטורה מפלגתית חולפת איפשרה לשר-התחבורה המנוח להגשים את חלום חייו: לאסור את התחבורה בשבת. העתונות המפלגתית שתקה ברובה, כי בכל מפלגה יש בוחרים דתיים. העולם הזה נרתם למאבק הגדול. הוא חשף את מערומי הקנוניה שייצגה לרחיב דמית זו. דת הקהל הכריחה את הממשלה לבטל את הצו.



הצר השני

תמונה זו נלקחה מתוך עתון מצרי. היא מראה ילדה ערביה שנהרגה באחת מהתלקחויות הגבול התדירות. תפקידו של מדור במרחב הוא לתאר, בצורה זו, את הלכי רוחם של הערבים והגורמים הקובעים את יחסם לישראל.





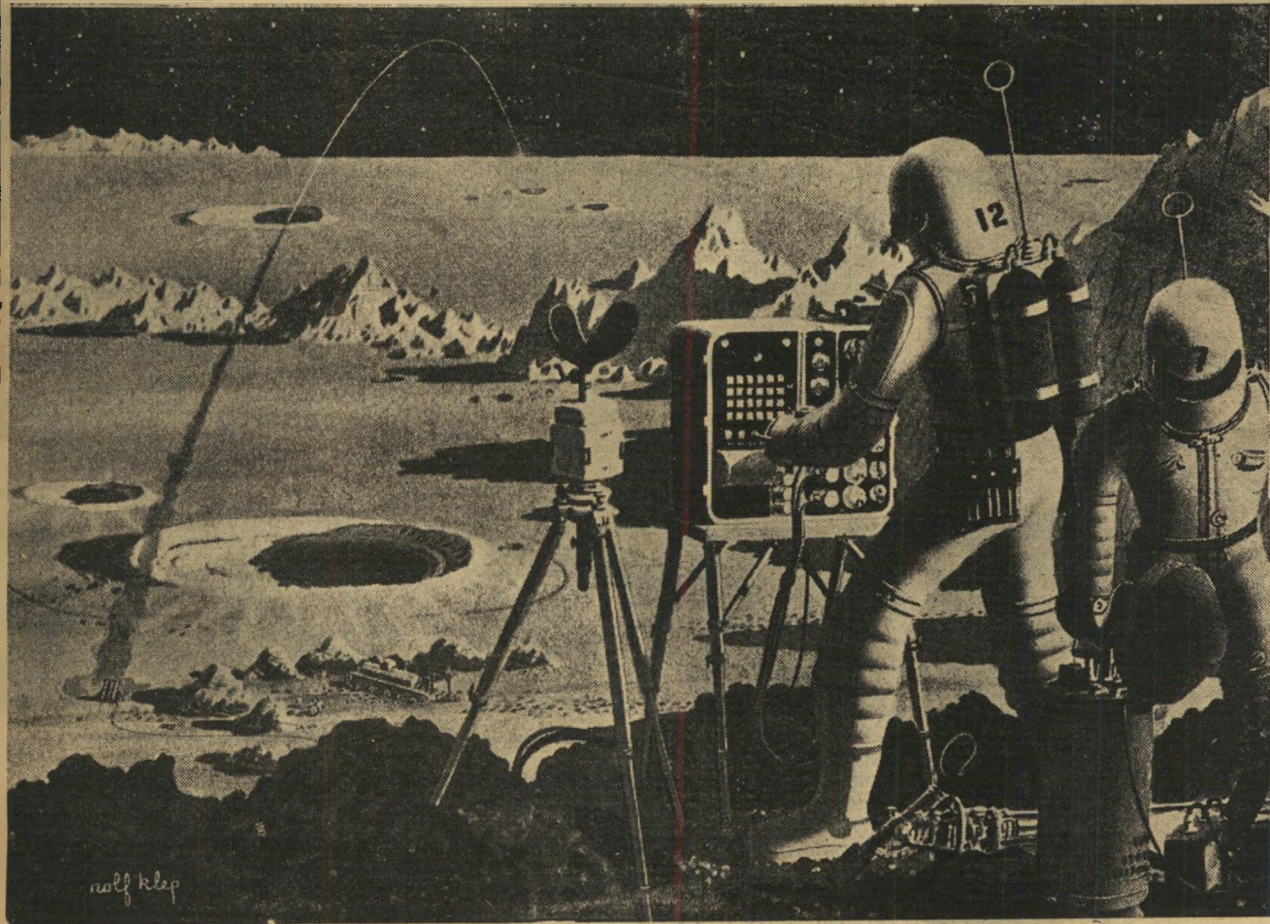
שאכט הגיע

ד"ר היאלמר שאכט עבר בשדה-התעופה בלוד, העתונאים שוחחו אתו. למחרת היום יצאו כל חברי הממשלה חוצצים נגד — העתונאים. לא יפה לדבר עם גרמני. העולם הזה פירסם את התמונה באופו הפגנתי, מתוך דעה שהעתון חייב לתאר את העובדות. אם העובדות אינן רצויות, תואג נא לכך המשטרה.



גרונר חוזר

באחד הימים פני אלינו ראשי אצ"ל, ביקשו שנקדיש מאמר הספד לדב גרונר, גיבור הגרדום. העולם הזה גורס שתודת האומה חייבת להינתן ללא היסוס לכל אשר שפך את דמו למענה — מבלי להתחשב בדעותיו הפיליטיות. אין הבדל בין דם איש לחיי ובין דם חבר השומר הצעיר. ואין דבר מחפיר יותר מאשר ההתחששות לחללי "פורשים" מאתמול. אולם העולם הזה אינו נוהג להספיד ולבכות. לכן הציע לחברי גרונר הצעה מיוחדת במינה: ישונו נא למקום הרחוק, יחזרו לעיני המצלמה על כל פרט ופרט של המיבצע בו גשבה גרונר. הם הסכימו בהתלהבות. היתה דרושה הסכמת המשטרה, וגם זו נתקבלה ללא קושי. כך ראו תושבי רמת-גן, באחד הימים, כיצד מתקיף אצ"ל שנית את ה"משטרה". התמונה מנציחה את הרגע ה"מכריע": השוטר הבריטי מכונן את נשקו אל גרונר.



חלליש בירח

אנו חיים בעולם הזה. אנו חייבים קודם כל לדאוג לו. אור לם בשעה שהגזע האנושי כולו מתחיל נושא את עיניו אל עולמות חדשים, ואנשיה-המדע מתוככים ברצינות מתי בדיוק יעלו על אדמת הירח, היינו נאלצים לעבור מן העולם הזה אל היקום הזה. הרפורטגיה על הטיסה לירח מגלמת את כל הקשיים בהם נתקל העתון כשהוא בא לתת לקורא הישראלי אינפורמציה ממצה על הגעשה בעולם. קורא כל עתון לועזי קרא מאות עמודים על נושא זה! אנו יכולים להקדיש לו רק חמשה. בעמודים מעטים אלה היה עלינו למסור את הכל — מה חושבים אנשי המדע, מה הן הבעיות, מה הסיכויים, ונוסף על הכל היה עלינו להמציא גם מילון שלם חדש של מונחי חלל בעברית — החל מחלליש, איש החלל, וכלה בתחלל, שדה-ההמראה של החלליות. אנו מקיים שכתודה על כך תצורף חולית-כיסוי של העולם הזה לצוות החללית הראשונה שתמריא לעולם הבא.

הזקן

הוא היה, תחילה, אחד ממתנגדיו המושב"עים של העתון. אולם החל מן ה"מרד על היס" הבינו את חשיבותו — אף כי לא התלהב מעולם לסגנונו. משך הזמן הפך מעין מדריך ויועץ. בכל עניני הצבא היינו מתייעצים איתו לפני קביעת דעתנו. לבסוף הסכים שנערוך עליו כתבה גדולה, גם ביקש לצרף לה גילוי-דעת משלו, על הסכנה שבמגמה בלתי-מפלגתית. התחלנו לספל בחומר העשיר, לעבור על ארכיון התמונות של ה"זקן", ביניהן תמונה מיוחדת-במינה זו של יגאל אלון, שדה ומשה דיין. בחנינת. הטיטור פורסם — אולם בנסיבות עצובות מאד. כך קרה שהעולם הזה פירסם את ההערכה המקיפה ביותר על אישיותו. כי יצחק שדה עצמו שיתף פעולה בהכנתה.





שתיקה מול שיחוק

משך שלוש שנים השחוללה בארץ מגפה חמורה של שיחוק ילדים. ואף עתון אחד לא יכול היה לכתוב עליה יותר מאשר: היום מתו כך וכך אנשים. כי הממשלה לא היתה מעוניינת, משום מה, בפרסום כלשהו על המגפה.

השנה, עם התחלת עונת הקיץ, בה מתרכבים מקישי השיתוק, פירסם העולם הזה דו"ח מקיף, שקול ועובדתי על המחלה בכללה ועל המצב בישראל. יחד עם זאת בישר לקורא העברי על התרופות האחרונות, ניתח את חשיבותן, שלש אות הרפואה קיבלו את הדו"ח ברצון: הם ידעו שיפעל להפגת הבהלה.



דם נשפך במערכת

תמונה זו נתגלתה לי עיני כשהוציאו אותי כמה קציני משטרה מן המיטה, קרוב לחצות, הובילוני, מערכת. מסביב היו פזורים שברי זכוכית, עתונים קרועים, שברי עץ.

בתחנת מגן דוד שכב דוש, פצוע בראשו, מור כה הלם. כדבריו המקור טעים אפשר היה לצרף את הסיפור. הוא עבד בלילה, ראה לפתע עשן דק עולה מתבילה על אדן החלון. מבלי להרהר בות במחשבה, ניגש אליה ודחפה החוצה. הי דבר עלול היה לעלות לו בעיניו. אולם הוא הציל את משרד המערכת מחבלה רצינית. הי תה זאת פצצה מאותו סוג שהתפוצץ, כעבור זמן מה, ליד הצירות ה- סובייטית.

מדוע בוצע המעשה, והמעשים שבאו בעקבותיו? עם המבצעים פתי רוגים. לא אסתיר שגרים למערכת, מלבד צער על פצעי דוש, גם סיפוק מה. יכולנו לזייף אימרה של הפילוסוף דיקארט: מפוצצים אותנו, על כך



בית הזוועות

לא פעם הראו סרטי הוליבוד עתונאי זריו המתחקה בעקבות הפשע, מקויש את כל מרצו לבילוש אחרי האמת: מצליח לבסוף, לגלות את כל העובדות. משהו דומה אירע לחבר המערכת שיצא, עם צלם, לסיור שגרתי בנצרת. שם שמע כמה ערבים מתחככים בבתי-קפה על מאורעות מסתוריים, שהתרחשו בבית יתומות יקומי. הוא לקט את העקבות הדלילים, עבר מכתובת לכתובת, שיקר, שיכנע, העמיד פנים — וכעבור יומיים היה לו סיפור מלא על אשר ארע במוסד ווספיה. הוא אף הצליח לצלם את הילד מישל חכים, עם



אין חרות לאומית
בלי
עצמאות כלכלית.
לקראת מטרה זו
הזותר והבנק
במשך
חמישים שנות קיומו.

בנק לאומי לישראל בע"מ



של גזרה ומראכה משוכללת

68⁰⁰⁰ חגיפה מצמד סרוק

חדשה ואלגנטית + מ.מ.

ולזה

6⁴⁵⁰ כתונת מתאימה

עם שרוול ארוך בלבן. כולל מ.מ.

בני אפור וכחול (כביס)

עם

2⁴⁰⁰ עניבה נאה

לפי האופנה האחרונה בדוגמאות חדישות + מ.מ.



כל מלבושי הגבר מוכנים ולפי מידה

ירושלים: רח' יפו, בנין גנרלי
תל-אביב: רחוב אלנבי 43
חיפה: רח' נחלת בנימין 39
הדר: רח' הרצל 28
מרכז: בנין סבוי.

ועתה... קורסים מסחריים מתקדמים בעברית!!!

לאחר שנים של עבודת-הכנה קפדנית, יכול עכשיו המכון להגיש הדרכה יסודית במקצועות הראשיים של מדע המסחר בשפה העברית. הקורסים החדשים הם מעשיים ויעילים ביותר והוכנו במיוחד בהתחשב עם דרישת וצרכי הצבור בארץ. (בקורת השבונות, המשק הקואופרטיבי, כלכלה, הנהלת חשבונות למתקדמים, מס הכנסה ועוד). פרטים מלאים על תכנית ההדרכה וההשתלמות נכללים במהדורה החדשה של המדריך המקצועי "הזדמנות במסחר" אשר יישלח לכל דורש **25**! פנה עוד היום אלינו — או שלח את התלוש אל:

ל 4 המכון הכריטי למסחר בשתוף פעולה עם המכון העברי להוראה והשכלה בירושלים רח' בן יהודה 2 ת.ד. 1259 ירושלים שד' רוטשילד 15, ת.ד. 487 תל-אביב רחוב הבוקים 5, ת.ד. 1474 חיפה שמי כתבתי

...בתשלומים
לשעורים נוחים
עכשיו גם אצל
פינת המוסיקה
חיפה
רח' הרצל 31
וכרגיל אצל
סימפוני
תל-אביב רח' בן יהודה 29

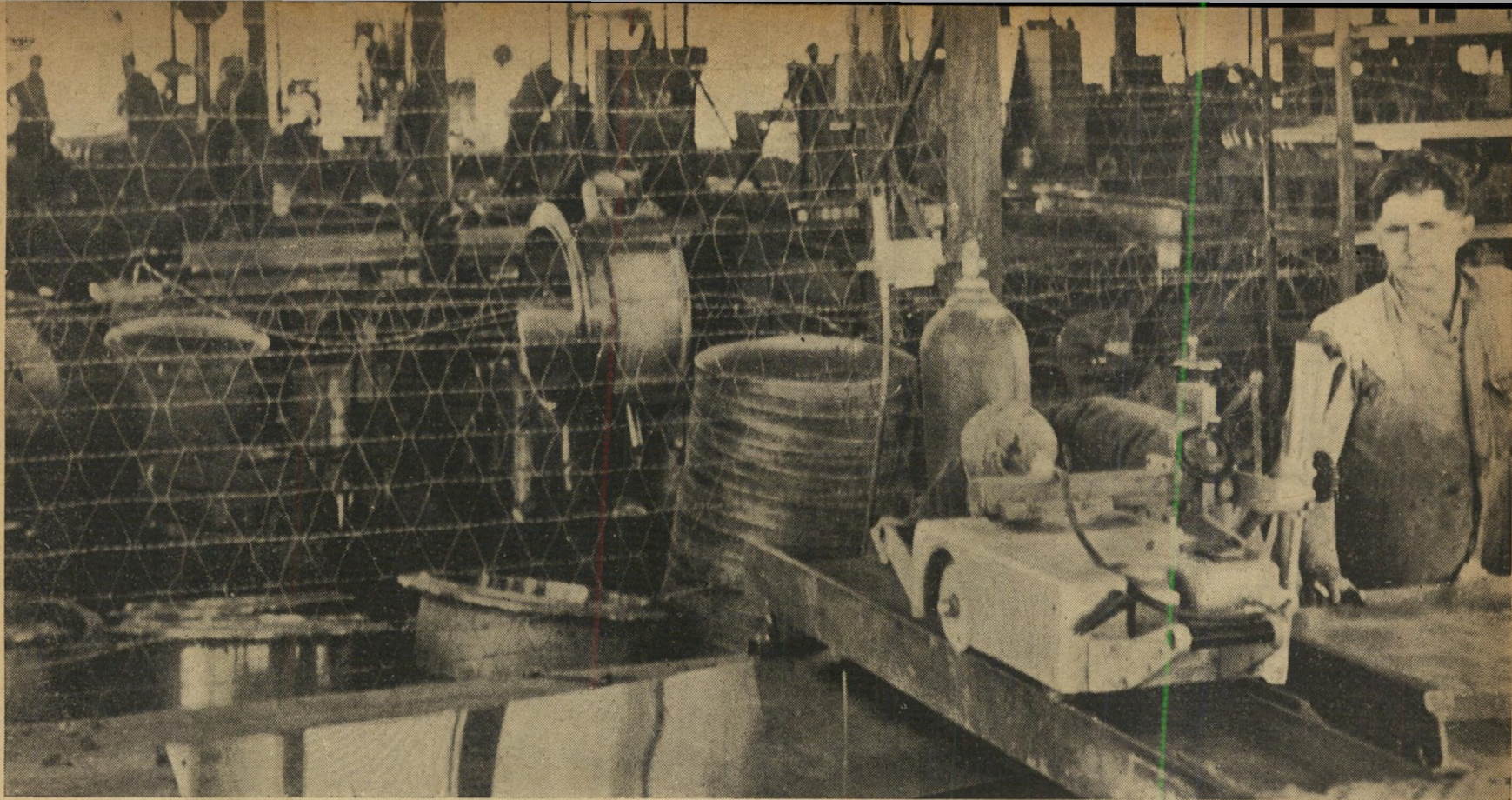
צינוקוגרפיה

רינדרזונסקי

רחוב הקישון 6, תל-אביב

גלופות קו גלופות רשת

ברכת חג לקוראי
"העולם הזה"



גדר בעין-חרוד

חמורה במקום. כששמעו בני המקום כי עתונאים מסתובבים במשק, יצאו לקראתם בכעס. "מאיזה עתון אתם?" שאלו. כששמעו את החשובה, השתנתה הבעת פניהם. הם העבירו את אנשינו במפעלי המשק, הסבירו להם את רקע הסכסוך. העולם הזה הפך גורם יחיד שנע משני עברי הגדר בנגריה. היה מקובל על שני הצדדים.

בראשית דרכנו החלטנו לערוך רפורטז'ה על רמת-המחיה בקיבוץ. צילמנו משפחת חברים בכפר-מנחם, קיבוץ השומר-הצעיר, אליו התקשרנו עוד בימי הקרבות. אולם כשנודע הדבר למזכיר המשק, כעס מאד. "מה! להופיע בהעולם הזה? בשום אופן לא בא בחשבון. זה עתון קולקל! הוא אינו יכול לטפל בדברים רציניים!" לפני כמה שבועות באה חולית-הכיסוי שלנו למשק עין-חרוד, כמה שעות אחרי התכתשות

על המות

תמונה אכזרית. תמונתו של נער שטבע זה עתה. הוריו עוד אינם יודעים זאת. הלב יכול להודעו. אולם המצלמה לא. אין לה רגשות. לחיצה קלה על ההדק והיא רושמת את ההיים כמו שהם. אתה לא ראת תמונה זו. היא רק אחת ממאות רבות של תמונות, לרוב טובות, שנפסלו עלידי הצנזורה הפנימית שלנו. הסיבה? לא רצינו להחמיר את אבל ההורים, שעות מעטות אחרי האסון.



ועל החיים

כך הם נמשכים. אחרי כל האסונות, הזוערות, הקטטות, האכזבות, בצל המלחמה האיומה המרחפת על פני האנושות, תל-אביב? ילדים נולדים בכל יום. היתכן סמל חי יותר לתקות האדם מאשר תמונה זו של תינוק, שעודו קשור בחוט הטבור לרחם אמו, בחדר הלידה של בית-החולים הדסה. תל-אביב? גנה אנו מליצים, לפי שעה, לסוף הסיפור, דרך ארוכה מאד מובילה מעמוד 3 לעמוד 18. שערים נעולים נפתחו. שוב לא היה צורך, לרוב, לפרוץ גדרות, כדי להגיע למקום הצורך. אפשר היה להשיג הזמנה אדיבה — בתוספת הרבה הסברות שלא לענין. מפעם לפעם נשמעה הטענה כי שילמנו עביר זה מחיר יקר, שנעשינו שמרניים מדי, מקובלים מדי על הבריות. דומני שאין הדבר כך. יתכן שנעשינו יותר שקולים בדעתנו משהיינו. יתכן גם שגבר כוחנו לבדוק את שני הצדדים של המטבע. אולם אם יש מה להתקיף, עוד נכון העולם הזה להתקיף. יהיה זה שר-החוף או מפקד המשטרה: עתון זה לא יהסס לאמר את דעתו בפה מלא. אני מאחל לעצמי ולחברי רק דבר אחד — שאוכל לאמר זאת גם במצפון שקט — בעוד שלוש שנים: ללא פחד, ללא משוא פנים.

אורי אבני

הילד מיכאל והאהבה הגדולה



אמא
מיכאל אהבה

יש הכרח מידי, אמר אבאזמלא, או אולי היתה זו אמא זמלא או הודו שומי או הודו דף או הששי. על כל פניו, לא היתה זו חמד, כי הילד מיכאל, אף שלא הבין בדיוק במה הענינים מדוברים, הבנה כללית היתה לו, שדובר בה. לחמד היו הרגליים היפות ביותר מתחת לשולחן.

מתחת לשולחן היה פרוש שטיח השטיח היה מאובק. לאבק היה ריח חריף, עבש. את הריח האהבתי מאד. הילד מיכאל על השטיח למרגלות האנשים, בוחן רגלים ונושם אל קרבו את אבק השטיח וריחות של גרביים ולבנים שאך מרחוק הוחלפו והקולות מגיעים אלי ממרומי השולחן, כאילו ממרחקים גדולים. רגלים של אמאזמלא, בנעלי בית צמריות וגרבי צמר קצרות וריח להן מוכר היטב, ואבאזמלא, בנעלים גבוהות מצחצחות בקפדנות וניחוח של משהה שחורה נודף מהן והודו שומי בנעלי לכה חדות-חרטום ובוהן מעוקמת בולטת ביותר וגרביים מתוחות היטב בב ריות והודו דף, שמנת רגליים ונעליה מוזרות מאד וכף רגלה שטוחה ככף רגלו של גמל ובכלל רגליה מכוערות ביותר ומגולחות למשעי ואפופות שומן וכל חצי גופה הן תחתון כבד ומטורבל ולה דווקא פנים יפות ונעימות, והן שש' — שאת שמו שכת הילד מיכאל, בסנדלים וגרבי צמר עבות, לבוש מזור שאינו מתקשר עם שלהי חורף. ומיהו ככלל אותו אדם אלמוני?

יש הכרח מידי, אמר אחד מן הששה (בלר ? לא ?) — ומבטי נתקל ברגליה של חמד, היא חמדה, היא — בדרך הקצור — חמד. רגלים זקות בנעלי "סירה" גבוהות עקבים, רגליים נתונות בגרבי משי מבריק מאד והרגליים צמודות מאד זו לזו ומתוחות מאד וריח נעים נודף מחמד. והילד מיכאל יושב למרגלותיה ומצפה — לשוא — כי תפשוק קצת את הרגליים, כדי שתתגלינה לו עד לשרשיהן, כדי שיוכל לראות את מלוא אורכן, עד למצאן. לראותן כמו ב' אותו לילה. אלא שתהינה עתה לעצמו בלבד, ללא תיחכו של בלר.

— — — מידי שחמדה תנשא לבלר. חמד פרצה בכבי. גופה רעד בתוך הכסא אבל רגליה נש' ארו צמודות זו לזו. רגליה אמרו תום וצניעות.

אותו לילה (שלפני אותו יום) נשקה חמד על מצח הילד מיכאל ועל מצח הילדה יעל, אחותו הקטנה ממנו, ולאחר שמתקה עליהם שמכיכת וספרה להם אגדה או שתיים, יצאה על קצות אצבעותיה (מיכאל העמיד פני נדרם) והתלחשה בפרוודו. ברעו הראשון סבר הילד שאיזא מדברת עם עצמה, כדרכם של ילדים, אבל לפתע שמע את קולו של בלר ובלר אמר:

"אני אוהב אותך, חמד". לבלר היו עינים מימיות ושערו היה משוח בשמן ודבוק לקרקפת. חמד היתה, דומני, כבת השע עשרה או עשרים לכל היותר ושערה היה זהוב ועיניה ירקרקות וחוטמה מוד-קר משנה כלפי מעלה והיו לה תכונות גופניות נוספות שהילד מיכאל לא יכל לתת עליהן את דעתו המלאה, מהיותו רך מדי בשנים. אבל התכונה הגדולה ביותר בעיניו היה צחוקה שהיה מתגלגל ומצטלצל. היא היתה מרבה לצחוק בעליצות, הרגל שהרגיו ביותר את אמיה, סבתו של הילד מיכאל, אשה אדוקה, אף על פי שאין — הבין הילד מיכאל — כל קשר בין רגזו ליראת שמים. הסבתה היתה מכנה את חמד, בכל עת שהיתה צוחקת "טפשה" או "טפשה, הצחוק אינו יאה לך!" הילד מיכאל במיטתו.

"לעזאזל", חשב, אם היה מסוגל לחשוב בסגנון כזה, "חמד עכשיו שם בחוץ עם בלר ואני רוצה לשבת אהם, כי הקנאה מכרסמת". עפעפיו של הילד מיכאל נעצמו עד מהרה וכאשר נתעורר לפתע, היה החדר הסמוך שרירי באפולית. האם, תמה, חזרו כבר אמא ואבאזמלא מן הראינוע? האם פטרו את חמד לביתה ושכבו לישון ושכחו לכבות את אורות הטרקלין? צחוק דיקי, מתגלגל ומצטלצל בקע מאחורי הדלת. חמד, חשבת.

"חמד", שמעתי את קולו של בלר. "חמד חמד, לחש הקול והפך למעין יבבה חרישית. הם יושבים על הספה", אמר הילד מיכאל לעצמו, בשומעו צירים חוקרים. הילד קם ממיטתו. הרצפה היתה קרה וצורבת. שניו נק' שו. הוא קרב אל הדלת וסובב את הידית. הרגלים, רגליה של חמד, בנעלי הסירה השחורות, אחר זות עזית ומפרפרות באייר. חמד אפיקרן על הספה. חמד השופת שת. חמד לוחשת: בלר בלר בלר (או חיים, חיים, חיים, כי זה היה שמו הפרטי).

בעת ארוחת הבקר אמר הילד מיכאל, אבן הדימה: "בלילה ראיתי את הודוה חמד ואת בלר..."

"יש הכרח מידי שחמדה תתחתן עם בלר!" חמד פרצה בכבי. גופה רעד, אבל רגליה נשאר צמודות זו לזו. רגליה אמרו תום וצניעות. "הרי את... אמר בלר, בקול רועד, הילד מיכאל זכר: פעם אחת הופיע בלר בפתח הבית. בלר לילד מיכאל, אשר פתח בפניו את הדלת: "אמא שלך בבית, ילד?" מיכאל: "לא, אבל הודוה חמד פה." בלר: "טוב, קרא לדודה... איך אמרת? ...חמד?" מיכאל: "הודוה חמד במטבח. אני אק — — — בלר: "קרא לה!" מיכאל: " — — — רא לה."

וכאשר הופיעה חמד, שערה הוזהבה מפור ותלתל צונח על מצחה, חייך בלר בהנאה וחשף שנים צהובות במקצת.

בלר: "ובכן? את היא הודוה חמדה... נעים מאד... הייתי רוצה לעיין את הגברת בכסות חיים." חמד (בתמיהה): "מממה?" בלר: "ביסות חיים... הודמנות מיוחדות במינה... אחריות יוצאת מן הכלל..."

והמשך דבריו של בלר, בזכרון הילד מיכאל, כמו תק ליס גרמופן אשר מנגנים אותו במהירות מופרות. שלש פעמים פיצמן צחוקה של חמד בהמשכה של השיחה על מדרגות הבית. בלר הוסיף לחשוף לעומתה שנים צהבי הנות בחיוכים רחבים.

בלר: "הערב בשמונה?" חמד: "כן." בלר: "אל תשכחי." חמד: "לא." בלר: "ואל תסדרי אותי." חמד: "מזומרת?" בלר: "שתגידו שאת באה ולא תבואי." חמד פרצה בצחוק אדיר. בלר ירד במדרגות, פנה לאחור ואמר: "ונמשך לשוחח על כסות החיים!"



במדרגות וחמד אחריו, בשער מאד פרוע: "שלא תשוב אלי לעולם!"

בלר ישב על מרפסת בית אמו ואכל גריסים. האשה חד קנה שרתה אותו והוא גער בה בכעס והיא נאנחה. כאשר ראה אותו, רמו לי שאקרב ושאל אותי כאשר ישבתי לידו: "תאכל לפתן?" ואחר שאל: "מה שלום חמד?" "טוב."

"אני רוצה... ש... שתגיד לה... קולו היה תנוק. ש... ש... בלר מבקש למסור ש... שהוא עודנו... אוהב אותה ב' כל לבו ושהוא... סולח לה." זה היה משפט ארוך מאד ושנתי אותו רק בקשי. שאלתי את בלר: "בסוד?" "אפילו בקול גדול!"

הטרקלין היה מלא אורחים. הם ישבו על הספות, על הכור סות והכסאות, נשענו על און החלון, על מעקה המרפסת. אמאזמלא, כשיריה מחזיקות במגש מתכת גדול. עברה מאורח לאורח. הם נטלו כוסות של לימונדה אומדמת וגמעו אותה בצמא. היום היה חם ואויר החדר דחוס. על הספה ישבה חמד. הצרפתי היה לידה, בסמוך מאד אליה. מפעם לפעם התרפק על כתפה. מישהו אמר להם: "השפעם יהיה מוצלח מן הפעם הראשונה."

מישהו ראה אותי ושאל: "מה שלומך?" אבל הייתי טרוד בשינון דבריו של בלר ולא פצחתי את פי. אמאזמלא גערה בי: "מדוע אינן עונה?" הודו שומי חשף את השנים הצהובות אשר בפיו ואמר, בקול גדול:

"הוא בלע את לשונך." כמו-דממה השתררה ואמרתי: "אני צריך להגיד משהו." הכל הפנו אלי מבטים חייכניים. "להגיד? למי?" "לדודה חמד." וכאשר היה השקט מוחלט: "בלר מבקש למסור שהוא... שהוא אוהב אותך ב... בכל... הלב שלו ושהוא סולח לך." היה זה הודו שומי ששבר את הדממה. "אל תעלה על שפתותיך את שמו של בלר! לעולם לא!" פקד. מישהו הפעיל את הגרמפון והצרפתי הזמין את חמד לצאת אהו במחול.